

**Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2025:11**

Krav på öppenhet för vigsel av alla par vid tillsättning av prästtjänst

Sammanfattning

I betänkandet behandlar tillsyns- och uppdragsutskottet motion 2025:113 Krav på öppenhet för vigsel av alla par vid tillsättning av prästtjänst. I motionen föreslås det dels att kyrkomötet ska besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram riktlinjer som ger pastorat och församlingar möjlighet att vid tillsättning av prästtjänster efterfråga kandidatens inställning till att viga alla par enligt Svenska kyrkans ordning, dels att i dessa riktlinjer klargöra att beredskap att viga samkönade par ska kunna ses som en förutsättning för att inneha en prästtjänst. Utskottet föreslår att motionen bifalls, främst eftersom det, genom att sådana riktlinjer tas fram, ger arbetsgivare möjlighet att vid tillsättning av prästtjänster efterfråga kandidatens inställning till att viga alla par. Utskottet anser också att förslaget bidrar till att säkerställa likabehandling.

Till betänkandet finns tre reservationer och tre särskilda meningar.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Motionens förslag	3
Motion 2025:113 av Jesper Eneroth, Krav på öppenhet för vigsel av alla par vid tillsättning av prästtjänst	3
Bakgrund	3
Tillsättning av prästtjänster	3
Äktenskapsbalken	4
Kyrkomötets beslut om vigsel för par av samma kön.....	4
Rätt till vigsel	5
Biskopsmötets uttalande i mars 2022.....	5
Behandling i kyrkomötet efter 2009 av frågor med anknytning till vigsel av par av samma kön	6
Kyrkomötet 2015	6
Kyrkomötet 2016	6
Kyrkomötet 2019	6
Kyrkomötet 2022	7
Kyrkomötet 2023	7
Inställning till samkönade vigslar vid anställning.....	8
Svenska kyrkans bestämmelser, riktlinjer och andra dokument	9
Utskottets överväganden	11
Reservation 1–3	11
Särskild mening 1–3	13

Kyrkomötet beslutar att

1. bifalla motion 2025:113, punkt 1,
2. bifalla motion 2025:113, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2025:113 av Jesper Eneroth, Krav på öppenhet för vigsel av alla par vid tillsättning av prästtjänst

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. ta fram riktlinjer som ger pastorat och församlingar möjlighet att vid tillsättning av prästtjänster efterfråga kandidatens inställning till att viga alla par enligt Svenska kyrkans ordning,
2. i dessa riktlinjer klargöra att beredskap att viga samkönade par ska kunna ses som en förutsättning för att inneha en prästtjänst.

Bakgrund

Tillsättning av prästtjänster

För församlingspräster är det församlingen eller pastoratet som anställer och fullgör arbetsgivaransvaret. Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation (Skao) är en arbetsgivar- och serviceorganisation för Svenska kyrkans arbetsgivare. Skao har särskilda uppdrag enligt 34 kap. 6 § kyrkoordningen, exempelvis att företräda arbetsgivaren när det gäller att ingå eller säga upp kollektivavtal. Vidare bistår Skao förtroendevalda och arbetsgivarföreträdare genom att tolka och ge råd i kollektivavtals- och andra arbetsgivarfrågor, samt erbjuda utbildning och stöd.

Utgångspunkten inom svensk arbetsrätt är att anställningsrätten är fri och att arbetsgivare har arbetsledningsrätt. Det finns dock begränsningar som följer av lag och kollektivavtal. Exempel på en sådan lag är diskrimineringslagen (2008:567). Även den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (även kallad Europakonventionen) gäller som lag i Sverige och kan ha betydelse för hur regelverket tolkas och tillämpas. Artikel 9 i Europakonventionen ger rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet.

Diskrimineringslagen har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Denna uppräkningslista utgör de så kallade diskrimineringsgrunderna. Lagen är tvingande och kan inte åsidosättas genom avtal.

Enligt diskrimineringslagen innebär direkt diskriminering att någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation, om missgynnandet har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. Indirekt diskriminering innebär att någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringsätt som framstår som neutralt men som kan komma att särskilt missgynna personer utifrån någon av diskrimineringsgrunderna, exempelvis religion. Det gäller såvida inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringsättet har ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå detta berättigade syfte. Ovanstående framgår av 1 kap. 4 § 1 och 2 diskrimineringslagen.

En arbetsgivare får inte diskriminera någon som gör en förfrågan om eller söker arbete enligt 2 kap. 1 § diskrimineringslagen. Det finns undantag från detta förbud att diskriminera. Exempelvis kan särbehandling vara tillåten vid beslut om anställning som föranleds av en egenskap som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. I sådana fall krävs det att den egenskapen, på grund av arbetets natur eller det sammanhang där arbetet utförs, utgör ett verkligt och avgörande yrkeskrav som har ett berättigat syfte och kravet är lämpligt och nödvändigt för att uppnå syftet (2 kap. 2 § diskrimineringslagen).

Vidare finns det bestämmelser i kyrkoordningen, främst i 31 och 34 kap., som på olika sätt är kopplade till tillsättningen av präster i Svenska kyrkan. Utöver detta finns även bestämmelser om vem domkapitlet kan pröva i prästexamen och om villkoren för att vigas till präst.

Bara den som är behörig att utöva uppdraget om präst enligt 31 kap. kyrkoordningen får vara anställd som präst. För att anställas som präst måste personen ha vigts till präst i Svenska kyrkans ordning eller ha förklarats behörig att utöva detta uppdrag enligt 31 kap. 1 § kyrkoordningen. Det är domkapitlet som beslutar om behörigheten. För att bli behörig på annat sätt än genom prästvigning i Svenska kyrkans ordning krävs att ett domkapitel beslutar om behörigförklaring enligt 31 kap. 2, 3 eller 4 §. Det finns alltså särskilda villkor för behörigförklaring för den som är behörig att utöva uppdraget som präst i vissa andra kyrkor och samfund.

Det finns även särskilda villkor för anställning som domprost eller kyrkoherde i 34 kap. 9 § och för att anställas som komminister, kontraktsadjunkt eller stiftsadjunkt i 34 kap. 10 §. För kyrkoherde eller domprost och präst med arbetsledande befattning, gäller till exempel att denne har förklarat sig beredd att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigts till ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst oavsett deras kön. Domkapitlet får också besluta om särskilda villkor för att någon ska kunna anställas på en viss befattning som kyrkoherde, komminister, kontraktsadjunkt eller stiftsadjunkt enligt 34 kap. 11 § kyrkoordningen.

Äktenskapsbalken

Vid vigsel gäller den ordning som gäller inom ett trossamfund, om vigseln förrättas av en präst eller någon annan befattningshavare i samfundet enligt 4 kap. 6 § äktenskapsbalken. En behörig vigselförrättare inom ett trossamfund är inte skyldig att förrätta vigsel enligt 4 kap. 3 § tredje stycket äktenskapsbalken.

Kyrkomötets beslut om vigsel för par av samma kön

Mot bakgrund av införandet av könsneutrala äktenskap i äktenskapsbalken beslutade 2009 års kyrkomöte om ändringar i kyrkoordningen och i anvisningarna till kyrkohandbokens ordning för vigselgudstjänst, så att par av samma kön kan vigas i Svenska kyrkans ordning (KsSkr 2009:6, G 2009:2, KmSkr 2009:1). När denna ändring föreslogs uttalade kyrkostyrelsen bland annat följande (KsSkr 2009:6 s. 32).

Det råder enighet inom Kyrkostyrelsen i frågan om att ingen präst mot sin personliga övertygelse om vad som är rätt ska tvingas viga par av samma kön. Detta följer av att Svenska kyrkan bejakar att det inom kyrkan kan rymmas olika syn på äktenskapet. Frågan om hur man ser på vigsel med par av samma kön ska inte heller ha betydelse vid exempelvis prövning av prästkandidat eller anställning av präst, musiker, kyrkvaktmästare eller annan personal i kyrkans tjänst.

I gudstjänstutskottets betänkande (G 2009:2) uttalades bland annat att "[k]yrkan har uppdraget att välkomna också par av samma kön till vigsel, men den enskilda prästen kan säga ja eller nej till att leda sådan gudstjänst".

TU 2025:11

Rätt till vigsel

Den som tillhör Svenska kyrkan har rätt till vigsel enligt Svenska kyrkans ordning, om inte synnerliga skäl hindrar det. Även när inte någon av de blivande makarna är kyrkotillhöriga får de viga i Svenska kyrkans ordning, om det finns särskilda skäl. Det är kyrkoherden för den församling där vigseln begärs som fattar beslut om rätt till vigsel (23 kap. 1 a § kyrkoordningen). Vid införandet av bestämmelserna om vigsel i kyrkoordningen uttalade Centralstyrelsen följande (CsSkr 1999:3 s. 2–195).

För framtiden får det ankomma på församlingen att svara för att det finns en präst som kan förrätta vigsel för dem som har rätt till detta. Vi ser inga skäl att i kyrkoordningen införa några bestämmelser om prästs skyldighet att viga, vare sig båda, en eller ingen av de blivande makarna tillhör Svenska kyrkan. Detta är en fråga som bör hanteras av kyrkoherden utifrån uppgiften att leda församlingens verksamhet bl.a. såvitt avser gudstjänst.

Biskopsmötets uttalande i mars 2022

Biskopsmötet gjorde den 3 mars 2022 ett uttalande rubricerat *Om vigselrätt, vigselplikt och vigningsansvar* som inleddes på följande sätt.

Frågan om prästers eventuella skyldighet att viga samkönade par har aktualiserats under några år. Det har rests krav på att ingen ska få viga till präst som inte lovar att viga samkönade par. Biskopsmötet ser att denna fråga berör flera för Svenska kyrkan grundläggande principer och finner därför anledning att uttala sig.

[...]

Vi ser en pågående förändring som vår kyrka under lång tid har bearbetat läromässigt och pastoralt. Under tiden har allt fler präster blivit beredda att viga par av samma kön, så att vi idag har långt fler präster som gärna viger samkönade par än vad som krävs för att täcka behovet. Vi tror mer på den processen än på tvångsmedel.

Detta sagt, står hela biskopsmötet idag bakom kyrkomötets beslut från 2009 om vigsel av par av samma kön. Allas vår gemensamma målbild i fråga om vigsel är att alla präster med glädje och av fri vilja viger par av olika kön liksom par av samma kön. Denna målbild är vägledande i vårt arbete med antagning av prästkandidater, liksom i vårt arbete med främjande och tillsyn i våra respektive stift.

Biskopsmötets uttalande är indelat i avsnitten Vigsel av samkönade par och frågan om diskriminering, Vigselrätt, Kyrkan och biskopens vigningsansvar, Antagning av prästkandidater samt Utblick. Frågan om vigsel av samkönade par och anställning som präst nämns inte specifikt. Biskopsmötet uttalar vidare följande.

Vid flera tillfällen har läronämnden betonat att vinningstjänsten är kyrkans och inte tillhör den enskilda prästen. Det innebär självklart att prästen förväntas att följa kyrkans ordning även när det gäller vigsel. Det innebär också att det är kyrkan som helhet och inte den enskilda prästen

som ansvarar för människors tillgång till de kyrkliga handlingarna; det är kyrkoherden som har att se till att de som efterfrågar och har rätt till vigsel också får en vigsel i församlingen i enlighet med kyrkans ordning (Ln 1997:3y samt Ln 2016:8y).

Biskopsmötets uttalande finns i sin helhet på www.svenskakyrkan.se/uttalanden-fran-biskopsmotet.

Behandling i kyrkomötet efter 2009 av frågor med anknytning till vigsel av par av samma kön

Kyrkomötet 2015

2015 års kyrkomöte behandlade två motioner av betydelse för kyrkliga handlingar, särskilt vigsel (TU 2015:4). Den ena motionen (2015:20) avsåg att kyrkostyrelsen skulle säkerställa att ingen diskrimineras i samband med kyrkliga handlingar. Tillsyns- och uppdragsutskottet konstaterade att kyrkostyrelsen inte kunde ges i uppdrag att utfärda närmare bestämmelser om ett visst förhållande utan direkt stöd i kyrkoordningen. Motionen avslogs.

I den andra motionen (2015:88) föreslogs dels att ”den samvetsklausul som idag finns för dem som inte vill viga samkönade par” skulle tas bort, dels att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att göra vigselplikten till en del i antagningskriterierna till präst-kandidat och vigning. Tillsyns- och uppdragsutskottet delade läronämndens synsätt (Ln 2015:12y) att det inte var sakligt riktigt att tala om en ”samvetsklausul”. Utskottet konstaterade att det i flera sammanhang hade betonats att Svenska kyrkan kan härbärgera olika syn på äktenskapet och att detta också ska kunna få praktiska konsekvenser för enskilda prästers handlingsutrymme. Utskottet såg det som ett avsteg från det som sades när ordningen för vigsel av par av samma kön infördes, om kyrkomötet nu skulle göra det till ett villkor för prästvigning att säga ja till att viga par av samma kön. Utskottet menade vidare att ett sådant villkor riskerade att få påtagligt negativa konsekvenser för sammanhållning och samtalsklimat inom Svenska kyrkan. Motionen avslogs.

Kyrkomötet 2016

2016 års kyrkomöte behandlade en motion med ett förslag till ändring i kyrkoordningen så att det skulle bli ett villkor för vigning till präst att ha förklarat sig beredd att förrätta vigsel av par av samma kön (TU 2016:10). Tillsyns- och uppdragsutskottet hänvisade bland annat till läronämndens yttrande (Ln 2016:8y) och att nämnden avvisat ett sådant tillägg i bestämmelserna om villkor för prästvigning. Vidare framhöll utskottet bland annat att det är fråga om ett villkor av helt annat slag än de tidigare villkoren som gäller det som är konstitutivt för kyrkan.

Motionen avslogs, men kyrkomötet biföll ett förslag som lagts fram under överläggningen om att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda vilka åtgärder som behöver vidtas i såväl kyrkorättslig mening som från andra relevanta perspektiv, för att säkerställa att ingen utsätts för diskriminering i samband med den kyrkliga handlingen vigsel (KmSkr 2016:5).

Kyrkomötet 2019

Kyrkostyrelsen återrappporterade till kyrkomötet uppdraget från 2016 års kyrkomöte i sin skrivelse med redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden (KsSkr 2019:3). Kyrkostyrelsen konstaterade bland annat att det inte är möjligt att med några

kyrkorättsliga åtgärder åstadkomma det som åsyftades i uppdraget. Kyrkostyrelsen framhöll även att Svenska kyrkan har nolltolerans mot diskriminering och har beslutat att fortsätta med och utveckla utbildningsinsatserna för blivande präster och kyrkoherdar.

Kyrkomötet 2022

Vid 2022 års kyrkomöte behandlades en motion (2022:71) med förslaget att kyrkomötet skulle besluta att från och med 2023 rekommendera att prästvigning inte bör ske av prästkandidater som säger sig vägra viga samkönade. Tillsyns- och uppdragsutskottet (TU 2022:10) hänvisade till läronämndens yttrande (Ln 2022:13y). I läronämndens yttrande framhölls bland annat biskopens vigningsansvar, i vilket det ligger att göra en helhetsbedömning av kandidatens lämplighet, och att det strider mot kyrkans ordning att för vigning införa villkor av icke-konstitutiv karaktär som begränsar detta vigningsansvar.

Vidare behandlades en motion (2022:83) med förslaget att kyrkostyrelsen skulle återkomma med förslag till ändring kyrkoordningen med innebörden att 1) den som diskriminerar någon på grund av dennes kön, ålder, etnicitet eller sexuella läggning kan förklaras obehörig som präst, 2) det anses diskriminerande att avstå från att viga ett samkonat par enbart med motiveringen att paret är av samma kön. Tillsyns- och uppdragsutskottet angav bland annat att den detaljreglering av domkapitlets tillsyn som motionens förslag innebar inte skulle stämma överens med synen på domkapitlets självständiga tillsynsansvar (TU 2022:10). Utskottet underströk också vikten av fortsatt samtal kring de frågor motionerna aktualiserade. Motionerna avslogs.

Kyrkomötet 2023

Kyrkomötet 2023 behandlade två motioner som rörde frågor kring vigsel för par av samma kön (TU 2023:5). I motion (2023:24) föreslogs att kyrkomötet skulle besluta att dels uttala en önskan att på sikt ska alla präster i Svenska kyrkan vilja viga samkönade par, dels uppdra till kyrkostyrelsen att i dialog med biskopsmötet återkommande efterhöra hur arbetet går med biskopsmötets långsiktiga mål att alla präster i Svenska kyrkan med glädje och av fri vilja viger par av olika kön liksom par av samma kön. I motion (2023:61) föreslogs att kyrkostyrelsen skulle lämna förslag till en ändring av kyrkoordningen med innebörden att behörig att anställas som domprost eller kyrkoherde, eller på ett längre vikariat än tre månader på en sådan befattning, är endast den som förklarat sig beredd att förrätta vigsel och välsignelsehandlingar enligt 23 kap. kyrkoordningen för såväl par av olika som av samma kön.

Utskottet underströk bland annat vikten av att fortsätta på den inslagna vägen att genom samtal fortsätta arbetet med att var och en ska tillförsäkras ett gott bemötande i kyrkans olika verksamheter, så att kyrkans sammanhang ska få vara välkomnande och inkluderande i vid bemärkelse. Vidare hänvisade utskottet till biskopsmötets målbild från 2022 angående präster och vigsel för par av samma kön, och uttalade att det bland kyrkomötets ledamöter och deras väljare utan tvekan finns många som instämmer i målbilden. Samtidigt menade utskottet att kyrkomötet, med tanke på den ansvarsfördelning som finns inom Svenska kyrkan, inte behövde göra något sådant uttalande som föreslogs. Med hänvisning till läronämndens yttrande (Ln 2023:3y) fann utskottet att det inte heller ankom på kyrkomötet att i kyrkoordningen lägga till ett sådant villkor för behörighet till anställning som kyrkoherde. Vidare noterade utskottet biskopsmötets beslut i mars 2023 att föreslå kyrkostyrelsen att utreda om samkönade vigslar får vara en fråga vid anställning och att kyrkostyrelsen beslutat om en sådan utredning. Motionerna avslogs.

Inställning till samkönade vigslar vid anställning

När biskopsmötet 2023 beslutade att föreslå kyrkostyrelsen att utreda om samkönade vigslar får vara en fråga vid anställning (34 § BM 2022-0011), framgår av ärendebeskrivningen att biskopsmötet har diskuterat innebörden och den rättsliga statusen av kyrkostyrelsens uttalande i skrivelsen KsSkr 2009:6 s. 32 (se ovan i avsnittet om *Kyrkomötets beslut om vigsel för par av samma kön*). Vidare framgår bland annat följande.

Genom att utreda frågan om anställningsbarheten avser biskopsmötet att pröva om beredvilligheten att viga samkönade kan användas som underlag för domkapitlens yttrande och för församlingarnas och pastoratens rekrytering, för att få ytterligare ett redskap för att minska risken för diskrimineringsliknande händelser.

Kyrkostyrelsen har därefter på förslag av biskopsmötet låtit utreda om samkönade vigslar får vara en fråga vid anställning utifrån gällande svensk rätt. Utredningens utgångspunkter är bland annat följande.

- Utredningen gäller reguljär anställning med rätt att förrätta vigsel i församlingar och pastorat.
- Läran inrymmer båda åsikterna om äktenskap och det är upp till var och en att ha en åskådning i frågan.
- Det är upp till varje församling och pastorat att själv bestämma vilka kvalifikationskrav som ska gälla vid nyanställning.
- Om en anställande enhet vid nyanställning av präster ställer upp ett krav att prästen ska vara beredd att förrätta vigsel av samkönade par, är syftet att motverka diskriminering av homosexuella i samband med vigsel i Svenska kyrkan.

Utifrån den hypotetiska situationen att en anställande församling eller ett pastorat har ställt upp ett sådant kvalifikationskrav för att kunna få anställning, ges i utredningen följande sammanfattande slutsatser.

- Bestämmelsen i äktenskapsbalken om en begränsning i ett trossamfunds vigselplikt innebär inte några principiella hinder mot att vid nyanställning av präster ställa krav på att förrätta vigsel av även samkönade par.
- Ett kvalifikationskrav vid nyanställning av präster att förrätta vigsel av även samkönade par är något som missgynnar personer med viss trosuppfattning i anställningsförfarandet. Kravet stödjer dock ett berättigat syfte och de använda medlen kan utifrån gällande rätt bedömas som lämpliga och nödvändiga (proportionerliga).
- Med utgångspunkt i de förutsättningar som anges i utredningen är ett sådant kvalifikationskrav alltså godtagbart enligt svensk rätt.
- Det skulle vara förstärkande vid proportionalitetsbedömningen om kvalifikationskravet skulle ha stöd av riktlinjer utfärdade av de centrala organen inom Svenska kyrkan.
- De anställande enheterna – församlingar och pastorat – och även Svenska kyrkan bör i förekommande fall se till att rutiner kommer på plats för att säkerställa att kravet får genomslag.

Kyrkostyrelsens arbetsutskott har behandlat utredningen vid fyra tillfällen (6 november 2024, 155 §, den 29–30 januari 2025, 15 §, 19–20 mars, 36 § och den 3 april 2025). Däremellan har biskopsmötet (22 januari 2025, 7 §) fått information gällande den externa utredningens innehåll och slutsatser.

I tjänsteutlåtandet inför behandling i kyrkostyrelsen i april 2025 (KS 2023-0975) framgår bland annat följande.

TU 2025:11

Efter arbetsutskottets behandling i januari 2025 har kyrkokansliet kompletterat utredningen med en kyrkorättslig bedömning avseende frågan om vilken rättslig status som kyrkostyrelsens motivuttalande i skrivelsen KsSkr 2009:6 har: Ett förarbetsuttalande är inte legalt bindande. Förarbetena är dock av stor vikt för att tolka och förstå författningstext/kyrkoordningen. Förarbeten såsom kyrkostyrelsens skrivelse är av intresse för att förstå motiven till att kyrkostyrelsen fick i uppdrag av kyrkomötet att ansöka om vigselrätt för Svenska kyrkan. Dock kan konstateras att frågan om vigselplikt och väjningsrätt lämnades oreglerad och att kyrkostyrelsens uttalanden måste ses som ett uttryck för styrelsens dåvarande uppfattning i frågan, men kan inte anses legalt bindande för en anställande organisation.

Då frågeställningen rör arbetsrätt har initiala samtal förts med Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation (Skao). Rutiner för exempelvis hur ett kvalifikationskrav bör ställas upp och hanteras i en anställningsprocess, är enligt ordinarie ansvarsfördelning en fråga för Skao att stödja anställande enheter i.

Kyrkostyrelsen beslutade vid sitt möte den 3 april 2025 (25 §) att anse ärendet som slutbehandlat mot bakgrund av den genomförda utredningen att lämna utredningen till biskopsmötet (KS 2023-0975). Ett antal ledamöter reserverade sig mot kyrkostyrelsen beslut.

Svenska kyrkans bestämmelser, riktlinjer och andra dokument

I kyrkoordningen finns bestämmelser om att det ska finnas riktlinjer för begravningsverksamheten, och att stifts- och kyrkofullmäktige ska besluta om mål och riktlinjer för verksamheten. Ingen bestämmelse i kyrkoordningen reglerar uttryckligen riktlinjer som beslutas av kyrkostyrelsen. Kyrkokansliet fullgör kanslifunktionen för bland annat kyrkomötet, kyrkostyrelsen och biskopsmötet. I kyrkokansliets arbetsordning beskrivs överordnade styrande dokument i 9 kap. 1 § arbetsordningen på följande sätt.

Dokument som på en mer övergripande nivå anger ramar för verksamheten på den nationella nivån. Sådana dokument beslutas av ett organ som består av, eller har valts av, förtroendevalda och i förekommande fall har fått beslutsrätt delegerad till sig. Dokumenten kännetecknas av att de gäller för hela Svenska kyrkan och/eller för hela den nationella nivån.

I kansliets arbetsordning regleras övriga styrande dokument för kyrkokansliet (kansliinterna styrande dokument), vad de ska innehålla och hur de beslutas.

I förarbetena till kyrkoordningen uttalades att beslut inom Svenska kyrkan ska tas på så låg nivå som möjligt, det vill säga en s.k. subsidiaritetsprincip ska gälla (se betänkandet SKU 1998:3 *Arbetet på olika kyrkliga nivåer*, s. 179 f.). Denna princip har ansetts komma till uttryck bland annat genom 6 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan, där det anges att kyrkomötet inte får besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller stifts uppgift att besluta i. Vidare uttalades följande i SKU 1998:3 s. 180.

Det är t.ex. inte den nationella nivåns uppdrag att genom uttalanden i Kyrkomötet eller på annat sätt utanför kyrkoordningens ram försöka binda församlingar och stift till ett visst handlingsmönster.

Kyrkostyrelsen har således inte någon allmän rätt att utfärda anvisningar, riktlinjer eller rekommendationer för verksamheten i stift och församlingar om det inte uttryckligen framgår av kyrkoordningen (jfr exempelvis KsSkr 2019:4 s. 90, TU 2022:6 och Edqvist, m.fl., *Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2022 med kommentarer och angränsande lagstiftning*, s. 257, se även ÖN 2021/18). I KsSkr 2019:4 s. 90 uttalade kyrkostyrelsen vid införandet av bestämmelser i kyrkoordningen om beslutsfattande på distans att "[f]ör att göra det möjligt att utfärda bindande rekommendationer om användning av föreskrifter för införande av olika former av beslutsfattande på distans skulle det krävas att kyrkostyrelsen ges bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser".

Kyrkomötets normgivning sker i stället genom bestämmelser i kyrkoordningen eller på delegation från kyrkomötet av kyrkostyrelsen enligt 10 kap. 1–2 a §§ kyrkoordningen (se även SKU 1998:3 s. 179). För att göra det möjligt att utfärda bindande riktlinjer torde det krävas att kyrkostyrelsen ges ett bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser (jfr även TU 2022:6).

I samband med pandemin antog kyrkostyrelsen riktlinjer för beslutsfattande under särskilda omständigheter för organ inom Svenska kyrkan. Dessa ansågs kyrkostyrelsen ha haft rätt att utfärda enligt den beslutsprövning som sedan skedde i Svenska kyrkans överklagandenämnd (ÖN 2021/18). På beredskapsområdet har kyrkostyrelsen enligt 12 kap. 2 § kyrkoordningen ett särskilt ansvar för att leda och samordna Svenska kyrkans beredskap. I CsSkr 1999:3 s. 2-382 framgår det att "[k]yrkostyrelsens skyldighet att leda och samordna den kyrkliga beredskapen som där anges, ger styrelsen rätt att genom råd och anvisningar ge riktlinjer för hur planläggning m.m. skall bedrivas."

Utöver det regelverk som finns i kyrkoordningen och i förlängningen Svenska kyrkans bestämmelser finns inte något annat inomkyrkligt regelverk eller nationella styrdokument som har formellt bindande karaktär (Kr 2013:3). Det finns dock exempel på andra former av styrande dokument som indirekt kan påverka hela Svenska kyrkan, exempelvis de villkor som kyrkostyrelsen fastställt för användningen av kyrkoantikvarisk ersättning. Därutöver finns olika typer av policys, riktlinjer och styrdokument som utarbetas och beslutas av och som gäller för nationell nivå, t.ex. Inköspolicy för Svenska kyrkans nationella nivå. Sådana dokument kan formellt sett inte ha bindande verkan annat än för den nationella nivån (Kr 2013:3). Sådana styrdokument erbjuds andra delar av kyrkan, tillsammans med annat stödmaterial.

Ett exempel på sådant stödmaterial är *Råd vid bedrivande av näringsverksamhet i församling*. Kyrkostyrelsen har beslutat om dessa råd som syftar till att stödja församlingar och pastorat som överväger att bedriva eller som redan bedriver näringsverksamhet. Det kan jämföras med de bindande föreskrifter som kyrkostyrelsen beslutat för begravningsverksamheten. Valhandboken som tas fram av valkansliet på den nationella nivån riktar sig till valnämnderna. Konfirmandriktlinjerna har också tagits fram för att kvalitetssäkra och ge stöd åt konfirmandarbetet, samt vara ett redskap för domkapitlen i att utöva sin tillsyn över församlingarnas arbete med den grundläggande uppgiften. *Motverka sexuella övergrepp i Svenska kyrkan – en vägledning* är ett annat exempel på ett sådant stödmaterial.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2025:113.

Utskottet konstaterar inledningsvis att när det gäller präster som viger samkönade par ser det i dag olika ut i landet, det finns sådana präster i många församlingar men inte i alla. Den som tillhör Svenska kyrkan har rätt till vigsel och det behövs präster för att viga par enligt Svenska kyrkans ordning. Församlingen ansvarar för att se till att det kan ske. Därför ansluter sig utskottet till motionens förslag som avser att genom gemensamma riktlinjer ge arbetsgivare – alltså pastorat och församlingar – möjlighet att vid tillsättning av prästtjänster efterfråga kandidatens inställning till att viga alla par enligt Svenska kyrkans ordning. Utskottet anser också att förslaget kan bidra till att fler känner sig fullt ut välkomna i sin församling och att det kan säkerställa lika-behandling.

Sådana riktlinjer behövs som stöd för dem som vill använda sig av den befintliga möjligheten att ställa krav i rekryteringen på att sökande till en prästtjänst är öppna för att viga samkönade par (se ovan den av kyrkostyrelsen beställda rättsutredningen). Enligt utskottet är det inte frågan om ett tvång för arbetsgivaren att nyttja den möjligheten utan ett val, exempelvis om det i församlingen finns behov av att rekrytera en präst som viger samkönade par. Ett sådant stöd bör tas fram av kyrkostyrelsen som har kompetens och erfarenhet av detta slags uppdrag.

Utskottet anser att förslaget ligger i linje med biskopsmötets uttalade 2022 om "[a]llas vår gemensamma målbild i fråga om vigsel är att alla präster med glädje och av fri vilja viger par av olika kön liksom par av samma kön".

Utskottet föreslår mot denna bakgrund att motionen ska bifallas.

Uppsala den 2 oktober 2025

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Evelina Kaarme, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahm, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Jonatan Hanson, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Ribb, Johannes Fransson, Johan Lindman, Sten Janson, Stefan Linderås, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Ulf Wester, Linda Sjöo och Hans Weichbrodt.

Biskop Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Vi reserverar oss mot utskottets förslag om bifall till motion 2025:113 till förmån för eget yrkande om avslag på motionen. Vi ser inga problem med att arbetsgivaren vid anställning av präst ställer frågan om inställning till att viga alla par enligt Svenska kyrkans ordning, men menar att motionens förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att ta

fram riktlinjer inte är rätt väg att gå. Vi har förtroende för att biskoparna arbetar för att nå den målbild de har satt upp och vill samtidigt lyfta att kyrkostyrelsen rent principiellt inte har någon allmän rätt att utfärda riktlinjer så länge det inte uttryckligen framgår av kyrkoordningen, vilket det inte gör i detta fall. I denna principiella fråga önskade vi begära ett yttrande från kyrkorättsnämnden, vilket röstades ner i utskottet.

Vi menar också att detta är en arbetsrättslig fråga som i första hand bör hanteras av SKAO i relation till respektive arbetsgivare.

Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Nisser-Larsson, Bo Herou

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets beslut till förmån för avslag till motion 2025:113.

Frågan är fel och ska inte ställas. Att redan vid antagningen till prästutbildningen få frågan och därmed riskera att gallras bort är en felaktig hantering av människor som söker sig till prästyrket, som egentligen är ett kall, och vill följa Bibeln utifrån att äktenskapet är mellan man och kvinna.

Ronnie Nilsson

Reservation 3

Jag reserverar mig mot utskottets beslut till förmån för avslag till motion 2025:113 och föreslår att kyrkomötet med anledning av motionen ska besluta att

1. uppdra åt kyrkostyrelsen att ta fram en rådgivande vägledning som ger pastorat och församlingar möjlighet att vid tillsättning av prästtjänst efterfråga kandidatens inställning till att viga alla par enligt Svenska kyrkans ordning,
2. i denna rådgivande vägledning klargöra att beredskap att viga samkönade par ska kunna ses som en förutsättning för att inneha den för tillsättning aktuella prästtjänsten.

Det måste vara tydligt att ett stöd för församlingarna ska vara en frivillig möjlighet och inte uppfattas som, från central nivå, riktlinjer som är styrande eller obligatoriska. Det är "stöd" och "vägledning" som jag uppfattar diskussionen i utskottet också vara motionens intention. Men utskottet ska inte tolka eller skriva om motionen. Däremot är det inte bra om motionen i sista änden faller på att den missförstås eller har formaliafel. Motionens titel "Krav på öppenhet ..." lämnar också öppet för tolkningen att det handlar om ett styrande obligatorium.

Ordet riktlinjer är olyckligt i sammanhanget eftersom (1) detta är ett begrepp som inom Svenska kyrkan förekommer i samband med att vara styrande, och (2) för att kyrkostyrelsen inte har rätt att utfärda riktlinjer för annat än de undantag som finns angivna i kyrkoordningen. Det finns alltså risk att motionen faller på formalia för att det först skulle krävas en kyrkoordningsändring för att bredda de kriterier då det ska vara möjligt att utfärda riktlinjer. Det hade varit önskvärt att utskottet under beredningen remitterat frågan till kyrkorättsnämnden för att klarlägga läget och därefter övervägt en alternativ hantering av motionen. Frågeställningarna är under utskottets beredning inte utredda.

Det är på församlingsnivå alla beslut fattas angående rekrytering, tillsättning samt arbetsgivarfrågor i övrigt som faller på arbetsgivaren. För att bättre fånga upp motionens intention om "stöd" och "vägledning" från central nivå till pastorat och församlingar borde utskottet, som alternativ till att bifalla motionen, i stället lagt fram förslag enligt första stycket punkt 1 och 2 i denna reservation.

Jonas Noreus

Särskild mening 1

TU 2025:11

Vi vill anförda särskild mening i överensstämmelse med reservation från Emma Hedlundh m.fl.

Sten Janson, Stefan Linderås, Jimmy Dahllöf

Särskild mening 2

Jag vill anförda särskild mening i överensstämmelse med reservation från Ronnie Nilsson.

Ulf Wester

Särskild mening 3

Jag vill anförda särskild mening till förmån för avslag på motionen 2025:113.

Jag anser att Svenska kyrkan ska hålla fast vid uttalandet från kyrkostyrelsen 2009, som kom till, i direkt samband med att kyrkomötet samma år, beslutade att bejaka samkönade vigslar. I det uttalandet (KsSkr 2009:6 s. 32) stod bland annat: ”Det råder enighet inom kyrkostyrelsen i frågan om att ingen präst mot sin personliga övertygelse om vad som är rätt ska tvingas viga par av samma kön.”

Under tillsyns- och uppdragsutskottets behandling av ärendet vid session 1 av kyrkomötet lyftes i flera inlägg fram att kyrkostyrelsens uttalande från 2009 fortfarande gäller.

Detta har även, vid flera tillfällen och utifrån olika aspekter, bejakats av Svenska kyrkans läronämnd. Detta borde rimligtvis innebära att villighet att viga samkönade par, aldrig för någon ska uppställas som ett krav, för att få bli anställd till en prästtjänst i Svenska kyrkan.

Hans Weichbrodt